

Шинкаренко В'ячеслав В.,
кандидат педагогічних наук, доцент
завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти
комунального закладу вищої освіти
«Дніпровська академія неперервної освіти»
Дніпропетровської обласної ради»
м. Дніпро, Україна

Шинкаренко Ірина Ю.,
асистент кафедри водогосподарської інженерії
Дніпровського державного аграрно-економічного університету
м. Дніпро, Україна

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Нині людство переходить від індустріального суспільства до інформаційного, що наводить до необхідності суттєвих змін у багатьох сферах людської діяльності. Необхідність модернізації вищої освіти, на думку експертів з багатьох країн викликана з ряду причин.

По-перше, із прискоренням науково-технологічного прогресу та темпів накопичення знань посилюється залежність темпів розвитку суспільства від рівня та масштабів освіти. У таких умовах вища освіта стає масовим, а умови її отримання мають забезпечити високу якість підготовки спеціалістів.

По-друге, при складному та суперечливому процесі поетапного переходу суспільства від індустріальної фази розвитку до економіки знань та фази становлення інформаційної цивілізації зростає економічна і соціальна роль вишів. Університети «вбудовуються» в економіку, а науково-технологічний прогрес та розвитку суспільства дедалі більше визначаються насиченістю економіки фахівцями.

Поява та розвиток системи дистанційної освіти (ДО) викликано низкою обставин:

- вищі та середні професійні навчальні заклади здебільшого зосереджені у великих містах, де багатьом студентам складно жити і вчитися з економічних причин;

- велика група потенційних студентів потребує не очної, а заочної форми навчання;

- розвиваюча ринкова економіка, науково-технічний прогрес, ускладнення розв'язуваних завдань у всіх сферах професійної діяльності вимагають від сучасного спеціаліста систематичного підвищення своєї кваліфікації шляхом самоосвіти;

- традиційні методи навчання, засновані на лекціях викладача, використання підручників та наочних посібників, увійшли в суперечність із сучасними інформаційними технологіями, що базуються на комп'ютерах, телекомунікаційних та інших засобах;

- традиційні форми організації освітнього процесу (лекції, семінари тощо) потребують модернізації, необхідно змінити підходи (тактику): від когнітивної (від латів. *cognitio* – дізнаюся) методики перейти до діяльнісної; акценти перенести з викладання на самостійну пізнавальну діяльність самого студента (з огляду на тезу про те, що людину можна навчити чомусь тільки шляхом її активної діяльності) [1, с. 46].

Відомо, що при дистанційному навчанні основною ланкою навчального процесу є самостійна пізнавальна діяльність студента. На нашу думку, щоб ця діяльність була ефективною, вона повинна бути заздалегідь спроектована (продумана та прописана у методичному апараті дисципліни або електронного підручника), організована та спрямована в рамках використовуваної концепції навчання (дидактичного підходу). Крім того, сам процес самоосвіти має спрямовуватись і контролюватись викладачем, роль якого суттєво відрізняється від традиційної ролі викладача – він стає не джерелом інформації з якоїсь однієї дисципліни для групи студентів, а керівником самоосвіти студента за

індивідуальною освітньою програмою, що включає усі вибрані дисципліни [2, с. 12].

Сьогодні з розвитком дистанційного навчання ця робота стає все більш спеціалізованою, з'являється нова професія – тьютор. Це викладач, який організує умови для конструювання та реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувача.

Найважливішою та принциповою особливістю якісного дистанційного навчання є те, що в центр процесу навчання знаходиться не викладання, а самоосвіта, тобто самостійна пізнавальна діяльність студента з оволодіння знаннями, вміннями та навичками. При цьому той, хто навчається, повинен не тільки володіти пізнавальними навичками роботи з комп'ютером, а й способами роботи з навчальною та науковою інформацією, з якою він зустрічається у різноманітних ресурсах Інтернету. Для цього студенти повинні добре володіти різними видами читання: вивчаючим, пошуковим, ознайомчим; працювати з електронними довідниками та словниками [4, с. 87].

Самостійне придбання знань не має носити пасивний характер, навпаки, що навчається від початку повинен бути залучений до активної пізнавальної діяльності, що не обмежується оволодінням знаннями, але неодмінно передбачає їх застосування для вирішення різноманітних навчальних завдань індивідуально або у спільній діяльності у групах.

На нашу думку, доречно поряд із традиційними засобами навчання (підручники, наочні посібники тощо) для забезпечення процесу дистанційного навчання використовувати: спеціалізовані підручники з мультимедійним супроводом, електронні навчально-методичні комплекси, тренінгові комп'ютерні програми, комп'ютерні лабораторні практикуми, навчальні відеофільми, аудіозаписи, інші матеріали, призначені для передачі інформації.

Дистанційне навчання має ряд переваг перед традиційною системою очного та заочного навчання:

– долаються бар'єри у просторі та часі отримання наукової, навчальної, довідкової чи іншої інформації;

– збільшується кількість потенційних учасників освітнього процесу – студентів, викладачів, спеціалістів-практиків, вчених, які оперативно взаємодіють один з одним за допомогою комп'ютерних мереж, зокрема Інтернет;

– забезпечується широкий доступ до найкращих світових освітнім ресурсам;

– суттєво збільшується можливості навчального заклади за рахунок формування освітнього інформаційного середовища, в якому навчається самостійно або під керівництвом викладача може вивчати матеріал, що цікавить;

– з'являється можливість формувати унікальні освітні програми за рахунок комбінування курсів, що надаються різними освітніми установами, зокрема різних країн;

– навчання стає більш мотивованим, технологічним та індивідуалізованим;

– з'являється можливість опублікувати студентські роботи у мережі Інтернет;

– студенти та викладачі мають можливість розподіляти час занять за зручним для себе графіком та темпу, вибирати та використовувати для занять різноманітні технічні засоби, наочні посібники, програми навчання тощо.

– дистанційне навчання має велике соціальне значення, тому що дозволяє задовольняти повною мірою освітні потреби населення; воно знижує вартість навчання за рахунок широкої доступності кращих освітніх ресурсів [5, с. 231].

Підводячи підсумки хочемо зазначити, що сьогодні нажалі й досі ще не склалася загальноприйнята концепція підготовки викладачів вищої школи для роботи в нових умовах, коли перспективи розвитку освіти як в організаційному, так і методичному плані визначаються розширеним використання ІКТ та перенесенням акценту на самоосвіту.

Список використаних джерел

1. Гін В. І. Прийоми педагогічної техніки. Харків : В-во «Ранок», 2007.

176 с.

2. Мачинська Н.І. Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи студентів при вивченні дисциплін загально педагогічного циклу. Київ : Міленіум, 2006. 28 с.

3. Хассон В. Дж. Критерії якості дистанційної освіти. *Вища освіта*. 2004. № 1. С. 92-99.

4. Шуневич Б. Теоретичні основи дистанційного навчання : навч. посібник, 2-е вид., доповнене. Львів : Вид-во ЛДУ БЖД, 2009. 200 с.

5. Шуневич Б. Тенденції розвитку складових частин організації дистанційного навчання. *Інформаційні системи та мережі* : зб. наук. Праць : Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2009. № 653. С. 231–240.

щ
ю